

Latviešu valodas
aģentūra

MĀCĪBU STUNDAS FOKUSS

Prasme pirms mācību stundas formulēt svarīgāko, kas stundā vai noteikta temata apgūvē skolēniem ir jāiemācās, skolotājiem ļauj fokusēties uz primāriem jautājumiem un uzdevumiem, atstājot otrā plānā mazāk svarīgo. Tādā veidā samazinās satraukums par laika trūkumu un skolotājs var atlicināt laiku padziļinātai nozīmīgāko tematu apguvei. Savukārt skolēni nav neapmierināti, ka tiek mācīts daudz lieka un ka stundās nav saprotams, kas tieši ir jāiemācās.

ATBALSTS LATVIEŠU
VALODAS MĀCĪŠANĀ

1. attēls. Bukletu tēmu loks

2. attēls. Pētījuma konceptuālais modelis

ANKETĒŠANA	Kvantitatīvā pieeja Skolotāju un skolēnu uzskati: kas, kā un kāpēc jāiemācās, apgūstot latviešu valodu.
FOKUSGRUPU DISKUSIJAS	Metakognitīvā diskursa pieeja Skolotāju un skolēnu pieredzes stāsti par mācību procesu; refleksijas, kas veicina un kas kavē valodas apguvi.
STUNDU VĒROJUMI	Kontekstuālā pieeja Klases mācību vide, mācību procesa stiprās un vājās puses.

MĀCĪBU STUNDAS FOKUSS

Fokusgrupu diskusiju dati liecina, ka skolēni ļoti augstu novērtē strukturētas stundas, ar to saprotot:

- › stundas sākumā skaidri definētas prasības, ne tikai kas, bet arī kāpēc šajā stundā ir jāapgūst;
- › viena līdz divu konkrētu tematu apguvi vai nostiprināšanu, ļaujot tajos iedziļināties;
- › satura ziņā nepārbļvētu vielas apguvi;
- › pietiekami daudz laika jaunās vielas apguvei;
- › nepārbļvētu stundu ar daudzām darba lapu kopijām un *lūkāšanu* no teksta uz tekstu.

Mācību stundu vērojumos izkristalizējās šādi labās prakses piemēri (metodes):

- › vidusskolas posmā stundas sākumā skolotāja ar uzvedinošiem jautājumiem kopā ar skolēniem nonāk pie stundas temata un kopā formulē, kas būs jāiemācās (stundas saņemjamie rezultāti);
- › mācību stundas beigās nevis formāli, bet pēc būtības tiek veltīts pietiekami daudz laika un uzmanības, lai veidotu stundas kopsavilkumu, lai reflektētu, vai ir sasniegti stundas sākumā izvirzītie mērķi, vai ir saprotams un apgūts tas, kas bija plānots;
- › skolēnu paveiktais pāri vai grupu darbā tiek komentēts, analizēts, apspriests, tam ir atlicināts pietiekami daudz laika;
- › ar skolēniem tiek runāts par mācību procesu (kā labāk mācību vielu saprast), par stundas kodolu, kas konkrēti jāapgūst, un kāpēc tas ir svarīgi.

KĀ VEIDOT UN NOTURĒT MĀCĪBU STUNDAS FOKUSU?

- ▶ Pirms mācību stundas formulējiet sev: kas ir galvenais, ko šajā stundā vēlaties iemācīt un ko cerat sagaidīt no skolēniem mācību stundas beigās.
- ▶ Padomājiet par papildu tematiem, jautājumiem un uzdevumiem, ja kāds skolēns spēj un var vairāk vai kādam ir lielāka, padziļinātāka interese par šo tematu.
- ▶ Sabalansējiet stundas mērķi, plānotos uzdevumus un izmantoto materiālu apjomu, lai kvantitatīvais aspekts neaizstāj kvalitāti.
- ▶ Pēc iespējas samaziniet izmantoto tekstu daudzumu, lai skolēniem pietiek laika iedziļināties konkrētā tekstā gan teksta analīzes, gan konkrētu valodas jautājumu apguvei.
- ▶ Skolēni fokusgrupu diskusijās ierosina skolotājiem šādu variantu: sadalīt valodas mācīšanu pa dienām. Piemēram, viņiem patiktu skaidri zināt, ka pirmdienās būs darbs ar tekstu (lasīšana, analīze), otrdienās – klausīšanās un saruna (video vai filmu skatīšanās), trešdienās – gramatikas jautājumu apguve, bet ceturtdienās – rakstu prasmes izkopšana. Skolēni apgalvo, ka šāda pieeja viņus disciplinētu, mācītu organizēt sevi un palīdzētu noskaņoties uz konkrētām darbībām.
- ▶ Veltiet pietiekami daudz laika skolēnu refleksijai: par mācību vielu, par mācību procesa gaitu (kas izdodas, kas ne, kāpēc), par to, kā izdevies sasniegt to, kas plānots mācību stundas sākumā. Šāda pieeja ir vieglāk īstenojama, ja tiek plānotas pāru stundas (2 x 40 minūtes).
- ▶ Paredziet laiku stundas kopsavilkumam par galveno stundas tematu. Variējiet paņēmienus, kā to veidot (mutvārdu formā; rakstot kopsavilkumu par kādu tematu; rakstot īsziņas formā; izmantojot digitālos rīkus u. tml.).
- ▶ Ja uzdodat mājasdarbus, veltiet pietiekami daudz laika un uzmanības to analīzei un izvērtēšanai.
- ▶ Izstrādājiet un piedāvājiet skolēniem ritualizētus plānus visai mācību nedēļai, lai samazinātu nejausību iespējamību un haosu, palīdzot skolēniem fokusēties uz būtiskāko jautājumu apguvi un prasmju izkopšanu.

“

Tieši mans latviešu valodas skolotājs māca ļoti interesanti, ļoti aizraujoši, viss mācību stundas process vienmēr ir saplānots, visam vienmēr pietiek laika, tāpēc mums ir ļoti labi rezultāti. Mēs mīlam skolotāju, un klasē vienmēr ir ļoti laba atmosfēra. Mums patīk, tāpēc mēs labi zinām, visu saprotam, strādājam internetā ar avotiem, nevis vienkārši visu pierakstām.

(LAT2 skolēns, Daugavpils, tulkots no krievu val.)

”

“

Mūsu skolā izveidoja pāru stundas, kas man bija jaunums. Kļūva daudz vienkāršāk un vieglāk mācīties, tāpēc ka divas stundas dod vairāk iespēju visu uzsūkt, vairāk informācijas, labāk to apgūt.

(LAT2 skolēns, Rīga, tulkots no krievu val.)

”

“

Man bieži ir bijis tā, ka patiešām atnāku uz stundu un esmu gatava mācīties, bet pēc tam izeju no klases un patiešām nesapratu, kas tas tikko bija, kas mums notika, ko mums teica, ko mēs mācījāmies, kāds mums temats. Tā, manuprāt, ir ļoti izplatīta problēma.

(LAT2 skolēns, Rīga, tulkots no krievu val.)

”

Latviešu valodas aģentūras projektā „Attieksme pret latviešu valodu un tās mācību procesu” (2017–2020) ir izstrādāti 15 bukleti. Projekta mērķis bija noskaidrot skolēnu un skolotāju attieksmi pret latviešu valodas mācīšanos/mācīšanu un faktoros, kas ietekmē šo attieksmi. Pētījuma konceptuālo modeli skatīt 2. attēlā.

KĀ ŠIE MATERIĀLI IR IZSTRĀDĀTI?

Bukletos ir atspoguļots projekta rezultātu kopsavilkums. Dati ir iegūti trijos veidos:

- 1 anketējot 333 skolēnus no 8. klases līdz 12. klasei (LAT1 un LAT2) un 65 latviešu valodas skolotājus 14 skolās sešās pilsētās visos Latvijas reģionos;
- 2 astoņās fokusgrupu diskusijās četrās pilsētās (Rīgā, Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā) LAT1 un LAT2 skolās;
- 3 46 LAT1 un LAT2 mācību stundu vērojumos sešās Latvijas pilsētās (Rīgā, Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā, Valmierā, Jelgavā).

PAR KĀDĀM TĒMĀM IR ŠIE BUKLETI?

Bukleti ir par valodas mācīšanos un aptver četrus tematiskos lokus – jautājumus, kas ir saistīti ar skolēnu, ar mācību stundu, ar skolu un ar kontekstu kopumā. Pilns tēmu loks ir ilustrēts 1. attēlā.

KUR VAR IEGŪT VAIRĀK INFORMĀCIJAS PAR PĒTĪJUMU?

Informāciju par pētījumu var iegūt Latviešu valodas aģentūras tīmekļvietnē

<https://valoda.lv/petijumi/sociolingvistika/>

vai sazinoties ar pētījuma un šo bukletu autoriem:

- ✉ sanita.lazdina@rta.lv
- ✉ gunta.klava@valoda.lv
- ✉ vineta.vaivade@valoda.lv
- ✉ solvita.poseiko@gmail.com
- ✉ mikelis.grivins@gmail.com